

Hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile stres ve stresle baş etme davranışları arasındaki ilişki

The relationship between the perceived social support levels of nursing students and their stress and stress coping behaviors

ID Mürşide ZENGİN¹ ID Rumeysa TAŞ¹

¹Adıyaman Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü,
Adıyaman, Türkiye

Sorumlu Yazar: Mürşide ZENGİN
Dr. Öğr. Üyesi, Adıyaman
Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Adıyaman, Türkiye

E-Mail: mzengin@adiyaman.edu.tr
Telefon: +90 545 680 19 01

Başvuru Tarihi: 19.01.2023
Kabul Tarihi: 19.02.2023
Yayınlanma Tarihi: 24.02.2023

Atıf İçin: Mürşide ZENGİN ,
Rumeysa TAŞ, Hemşirelik
öğrencilerinin algıladıkları sosyal
destek düzeyleri ile stres ve
stresle baş etme davranışları
arasındaki ilişki,
2023;7(1):15-24

Öz

Amaç: Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile stres ve stresle baş etme davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirildi.

Gereç ve Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı desende yürütüldü. Araştırmanın verileri bir üniversitenin hemşirelik bölümünde 2021-2022 bahar yarıyılında öğrenim gören 254 öğrenci aracılığıyla ve yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplandı. Verilerin toplanmasında tanımlayıcı bilgi formu, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ), Hemşirelik Öğrencileri için Algılanan Stres Ölçeği (HÖASÖ) ve Hemşirelik Öğrencileri için Stresle Baş Etme Davranışları Ölçeği (HÖSBDÖ) kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler ile ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılmasında korelasyon analiz testleri kullanıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının 20.72±1.85, %68.9'unun kadın ve %55.1'inin gelir düzeyinin gidere eşit olduğu belirlendi. Çalışmaya katılan öğrencilerin %69.3'ü akademik başarı durumlarının orta olduğunu bildirdi. Araştırmada ölçek puan ortalamaları ÇBASDÖ, HÖASÖ ve HÖSBDÖ için sırasıyla 50.75±17.75, 59.59±24.35 ve 39.74±9.77 olarak saptandı. ÇBASDÖ ile HÖSBDÖ toplam puanları arasında pozitif yönde $r=.207$ düzeyinde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edildi ($p=0.001$). HÖASÖ ile HÖSBDÖ toplam puanları arasında pozitif yönde $r=.233$ düzeyinde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edildi ($p=0.000$).

Sonuç: Araştırmanın sonucunda öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile stresle baş etme davranışları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulundu. Hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları yüksek stresle etkin baş etme stratejilerini kullanabilmeleri adına desteklenmeleri gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Algılanan Sosyal Destek; Hemşirelik Öğrencileri; Stres; Stresle Baş Etme

ABSTRACT

Aim: This study was carried out to determine the relationship between the perceived social support levels of nursing students and their occupational stress and coping behaviors.

Material and Method: The research was conducted in a descriptive and correlational design. The data of the study were collected by using face-to-face interview technique through 254 students studying in the nursing department of a university in the spring semester of 2021-2022. A descriptive information form, the Multidimensional Scale of Perceived Social Support (MSPSS), the Perceived Stress Scale for Nursing Students (PSSNS), and the Scale of Coping Behaviours of Stress for Nursing Students (SCBSNS) were used to collect data. In the evaluation of the data descriptive statistics, and correlation analysis tests for comparing the scale mean scores were used.

Results: It was determined that the mean age of the students participating in the study was 20.72±1.85, 68.9% were female, and 55.1% had an income level equal to expenditure. 69.3% of the students who participated in the study reported that their academic achievement was moderate. In the study, the mean scores of the scale were determined as 50.75±17.75, 59.59±24.35, and 39.74±9.77 for MSPSS, PSSNS, and SCBSNS, respectively. A positive and statistically significant correlation at the level of $r=.207$ was found between MSPSS and total scores of SCBSNS ($p=0.001$). A positive and statistically significant correlation was found at the level of $r=.233$ between the total scores of PSSNS and SCBSNS ($p=0.000$).

Conclusion: As a result of the research, it was found that there was a positive and significant relationship between the students' perceived social support levels and their stress coping behaviors. It is thought that nursing students should be supported in order to use effective coping strategies with perceived high stress.

Keywords: Perceived Social Support; Nursing Students; Stress; Coping With Stress

Giriş

Stres, bireyin hayatında karşılaştığı farklılıklara uyum sağlayabilme çabası; uyum sağlanamadığı durumlarda da fiziksel ve ruhsal dengede bozulmayla sonuçlanabilen bir süreç olarak tanımlanmaktadır (1). Hemşirelik öğrencilerinin öğrenim gördükleri süreçte deneyimledikleri stres düzeyinin oldukça yüksek olduğu ifade edilmektedir (2). Bu stresi tetikleyen ya da etkileyen pek çok faktör sıralanmaktadır. Özellikle hastanın ağrı deneyimi ya da hayatını kaybetmesi, acil müdahale gereklilikleri, meslek derslerine yönelik teorik bilgi ya da pratik uygulamalarda beceri yetersizliği, hastaya zarar verme korkusu gibi konular öğrencilerde stresin artmasına neden olabilmekte ve öğrenciler yaşanan bu stres faktörleri ile baş etmeye çalışmaktadır (2,3). Öğrencinin hemşirelik eğitimi sürecini başarılı bir şekilde tamamlayarak, mesleğe yönelik istenilen seviyede bilgi ve beceri kazanımı için yaşanan stresin yönetimi önemlidir. Etkili biçimde yönetilemeyen stresin öğrencinin profesyonel kimlik süreci üzerindeki kötü etkileri bildirilmektedir (4). Hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalar, etkili başa çıkma stratejilerine sahip olmayan öğrencilerin stresli durumlarda psikiyatrik belirtiler gösterme riski taşıdığını ortaya koymaktadır (5,6).

Sosyal destek, bireylerin aile ve arkadaşları ile olan ilişkilerini kapsayan temel bir ihtiyaç olarak görülmektedir (7). Sosyal destek, bireyde stres oluşturan yaşam olaylarının algılanan önemini azaltmakta ve bireyin bu duygusal gerginliğin üstesinden gelmesine yardımcı olmaktadır. Stresi önlemenin ve algılanan stresle başa çıkabilmenin en etkin yollarından biri, bireyin yaşamın bütün alanlarında yeterli sosyal desteğe sahip olmasıdır (8). Öğrencilerin yeterli sosyal destek alınması ile birlikte karşılaştıkları sorunları erken evrede çözerek öğrenim hayatlarında önemli kazanımlar elde edebileceği ifade edilmektedir. Yeterli sosyal desteğin öğrencilerin zihinsel sağlık düzeyleri ile akademik başarı düzeylerinde olumlu bir etki oluşturduğu bildirilmektedir (9). Bu bilgiler doğrultusunda öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyinin ve karşılaşılan sorunların çözümünde destek kaynaklarından yararlanma düzeyinin belirlenmesi önem taşımaktadır. Literatürde bulunan çalışmalar incelendiğinde hemşirelik öğrencilerinin sosyal destek düzeyleri ile algıladıkları stres ve stresle baş etme davranışlarını birlikte ele alan herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile mesleğe yönelik stres ve stresle baş etme davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirildi.

Gereç ve Yöntem

Bu araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı desende, 14.02.2022-01.12.2022 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Araştırmanın evrenini 2021-2022 bahar yarıyılında Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören 435 öğrenci oluşturdu. Örneklem sayısının hesaplanmasında evreni bilinen örneklem hesaplama yöntemi kullanıldı ($n = Nt^2pq/d^2(N-1) + t^2pq$). Buna göre; $N=435$; $t=1,96$; $p=0.50$; $q=0.50$; $d=0.05$ ($\pm \%5$ örnekleme hatasını kabul edildiğinden) olarak yerleştirildiğinde araştırmada ulaşılması gereken minimum örneklem sayısı 204 olarak hesaplandı. Araştırmada örneklem seçimi rastgele sayılar tablosu kullanılarak yapıldı. Bu kapsamda bölümden öğrenci listesi alınarak, bu listede rastgele sayılar tablosu sıralamasına uygun öğrencilere anket formu uygulandı. Araştırma 254 öğrenci ile tamamlandı.

Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri:

- Belirlenen tarihte ilgili fakültenin hemşirelik bölümünde aktif öğrenim görüyor olmak,
- Araştırmaya katılmaya gönüllü olmak şeklinde belirlendi.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından veri toplama formu kullanılarak yüz yüze görüşme tekniği ile toplandı. Verilerin toplanmasında tanımlayıcı bilgi formu, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ), Hemşirelik Öğrencileri İçin Algılanan Stres Ölçeği (HÖASÖ) ve Hemşirelik Öğrencileri İçin Stresle Baş Etme Davranışları Ölçeği (HÖSBDÖ) kullanıldı.

Tanımlayıcı Bilgi Formu: Tanımlayıcı bilgi formu araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Bu form katılımcıların bazı özelliklerini (yaş, cinsiyet, bulunduğu sınıf, ailenin gelir düzeyi, akademik ortalama) belirlemeye yönelik altı sorudan oluşmaktadır.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ): Zimet ve arkadaşları tarafından 1988 yılında geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Eker ve arkadaşları (2001) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach alpha değeri 0.89 olarak belirlenmiştir. 12 maddeden oluşan ölçek Aile, Arkadaşlar, Özel insan şeklinde üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 12-84 arasındadır. Elde edilen puanın yüksek olması bireyler için o boyutta algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu göstermektedir (10). Araştırmamızda Cronbach alpha katsayısı 0.915 olarak belirlenmiştir.

Hemşirelik Öğrencileri İçin Algılanan Stres Ölçeği (HÖASÖ): Sheu ve arkadaşları tarafından (2002) geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Karaca ve

arkadaşları (2015) tarafından yapılmıştır. Beşli likert tipte olan ölçekten alınabilecek puanlar 0–116 arasında değişmektedir. Ölçeğin alt boyutları mesleki bilgi ve beceri eksikliğinden kaynaklanan stres; hastaya bakım verirken yaşanan stres; ödevlerden ve iş yükünden kaynaklanan stres; öğretim elemanları ve hemşirelerden kaynaklanan stres; ortamdan kaynaklanan stres; akranlardan ve günlük yaşamdan kaynaklanan stres şeklindedir. Yüksek puan, stres derecesinin yüksekliğini göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alpha katsayısı yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmasında 0.85 olarak belirlenmiş (11), bizim araştırmamızda bu değer 0.964 olarak saptanmıştır.

Hemşirelik Öğrencileri İçin Stresle Baş Etme Davranışları Ölçeği (HÖSBDÖ): Sheu ve arkadaşları tarafından (2002) geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Karaca ve arkadaşları (2015) tarafından yapılmıştır. 19 maddeden oluşan ölçek; iyimser kalma, transfer, sorun çözme ve kaçınma alt boyutlarından oluşan beşli likert tiptedir. Bir faktörde görülen yüksek skor, bu baş etme stratejisini diğer stratejilerden daha sık kullandığı anlamına geldiği bilinmelidir. Hangi alt boyutun puanı yüksek olursa öğrencinin o baş etme stratejisini daha sık kullandığı anlamına gelmektedir. Ölçeğin Cronbach alpha katsayısı 0.76 şeklinde bulunmuştur (11,12). Araştırmamızda Cronbach alpha katsayısı 0.772 olarak saptanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmadan elde edilen bulguların istatistiksel analizinde için SPSS (Statistical Package for Social Science) 22 paket programı (IBM Corporation, Armonk, NY) kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde; sayı, yüzdelik, aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (SS) gibi tanımlayıcı istatistikler kullanıldı. Tüm ölçeklerin puan ortalamalarının karşılaştırılmasında korelasyon analiz testleri uygulandı.

Araştırmanın Etik Boyutu

Çalışmanın yapılabilmesi için Adıyaman Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan etik kurul onayı alındı (Karar tarihi ve no: 30.12.2021-180). Bunun yanında çalışmanın yürütüldüğü kurum olarak Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünden kurum izni alındı. Dahil edilme kriterlerini karşılayan öğrencilere araştırmanın amacı ve süreci açıklanarak, gönüllü olanlar çalışmaya dâhil edildi. Araştırmada yer alan katılımcılardan gönüllü bilgilendirilmiş onam formu kullanılarak yazılı onamları alındı.

Bulgular

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalamasının 20.72 ± 1.85 , %68.9'unun kadın, %55.1'inin gelir düzeyinin gidere eşit olduğu belirlendi. Öğrencilerin %31.1'i birinci sınıf, %18.1'i ikinci sınıf, %30.7'si üçüncü sınıf ve %20.1'i dördüncü sınıfta öğrenim görmekteydi. Çalışmaya katılan öğrenciler akademik başarı durumlarını; %9,1'i kötü, %69.3'ü orta ve %21.7'si iyi olarak bildirdi.

Araştırmada ÇBASDÖ toplam puan ortalaması 50.75 ± 17.75 olup; aile, arkadaş ve özel insan alt boyut puan ortalamaları sırasıyla; 19.54 ± 6.73 , 17.72 ± 7.38 ve 13.48 ± 8.19 olarak belirlendi.

HÖASÖ toplam puan ortalaması 59.59 ± 24.35 olarak saptandı. Mesleki bilgi ve beceri eksiliğinden kaynaklanan stres alt boyutu puan ortalaması 6.02 ± 2.87 , hastaya bakım verirken yaşanan stres alt boyutu puan ortalaması 15.98 ± 7.19 , ödevlerden ve iş yükünden kaynaklanan stres alt boyutu puan ortalaması 10.27 ± 4.66 , öğretim elemanları ve hemşirelerden kaynaklanan stres alt boyutu puan ortalaması 12.58 ± 5.46 , ortamdan kaynaklanan stres alt boyutu puan ortalaması 6.36 ± 2.62 , akranlardan ve günlük yaşamdan kaynaklanan stres alt boyutu puan ortalaması 8.36 ± 3.75 olarak bulundu.

HÖSBDÖ toplam puan ortalaması 39.74 ± 9.77 olarak saptandı. İyimser kalma alt boyutu puan ortalaması 7.47 ± 2.81 , transfer alt boyutu puan ortalaması 6.77 ± 1.95 , sorun çözme alt boyutu puan ortalaması 11.22 ± 3.69 , kaçınma alt boyutu puan ortalaması 14.25 ± 4.39 'dur (Tablo 1).

Tablo 1. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ), Hemşirelik Öğrencileri İçin Algılanan Stres Ölçeği (HÖASÖ), Hemşirelik Öğrencileri İçin Stresle Baş Etme Davranışları Ölçeği (HÖSBDÖ) Alt Boyut ve Toplam Puan Ortalamaları			
Alt Boyut ve Toplam Puan Ortalamaları		Ort±SS	Min-Maks
ÇBASDÖ	Aile	19.54 ± 6.73	4-28
	Arkadaş	17.72 ± 7.38	4-28
	Özel İnsan	13.48 ± 8.19	4-28
	Toplam	50.75 ± 17.75	12-84
HÖASÖ	Mesleki bilgi ve beceri eksikliğinden kaynaklanan stres	6.02 ± 2.87	0-12
	Hastaya bakım verirken yaşanan stres	15.98 ± 7.19	0-32
	Ödevlerden ve iş yükünden kaynaklanan stres	10.27 ± 4.66	0-20
	Öğretim elemanları ve hemşirelerden kaynaklanan stres	12.58 ± 5.46	0-24
	Ortamdan kaynaklanan stres	6.36 ± 2.62	0-12
	Akranlardan ve günlük yaşamdan kaynaklanan stres	8.36 ± 3.75	0-16
	Toplam	59.59 ± 24.35	0-116
HÖSBDÖ	İyimser kalma	7.47 ± 2.81	0-16
	Transfer	6.77 ± 1.95	0-12
	Sorun çözme	11.22 ± 3.69	0-24
	Kaçınma	14.25 ± 4.39	0-24
	Toplam	39.74 ± 9.77	0-76

Öğrencilerin algılanan stres düzeyi ile algılanan sosyal destek düzeyi ve stresle baş etme davranışları arasındaki korelasyon bulguları Tablo 2’de sunulmuştur. Tablo incelendiğinde; HÖASÖ ile ÇBASDÖ arasında negatif yönde bir ilişki olduğu ($r=-.047$), ancak bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edildi ($p>0.05$). HÖASÖ ile HÖSBDÖ toplam puanları arasında pozitif yönde $r=.233$ düzeyinde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edildi ($p=0.000$).

Tablo 2. Algılanan Stres Düzeyi ile Algılanan Sosyal Destek Düzeyi ve Stresle Baş Etme Davranışları Arasındaki İlişki				
	ÇBASDÖ		HÖSBDÖ	
	r	p	r	p
HÖASÖ	-.047	0.454	.233	0.000
r: Korelasyon Katsayısı; p: anlamlılık düzeyi				

Öğrencilerin algılanan sosyal destek düzeyi ve alt boyutları ile stresle baş etme davranışları ve alt boyutları arasındaki korelasyon bulguları Tablo 3’te sunulmuştur. Tabloya göre; HÖSBDÖ iyimser kalma alt boyutu ile ÇBASDÖ özel insan alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunurken, HÖSBDÖ transfer alt boyutu ile ÇBASDÖ tüm alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki saptandı ($p<0.05$). HÖSBDÖ sorun çözme alt boyutu ile ÇBASDÖ ve tüm alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken ($p>0.05$), HÖSBDÖ kaçınma alt boyutu ile ÇBASDÖ tüm alt boyutlar arasında anlamlı bir ilişki bulundu ($p<0.05$). ÇBASDÖ ile HÖSBDÖ toplam puanları arasında pozitif yönde $r=.207$ düzeyinde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edildi ($p=0.001$).

Tablo 3. Algılanan Sosyal Destek Düzeyi ile Stresle Baş Etme Davranışları Arasındaki İlişki								
	Aile		Arkadaş		Özel İnsan		ÇBASDÖ	
	r	p	r	p	r	p	r	p
İyimser kalma	.023	0.720	.032	0.610	.136	0.031	.084	0.180
Transfer	..212	0.001	.172	0.006	.146	0.020	.219	0.000
Sorun çözme	-.016	0.804	-.011	0.859	.099	0.114	.035	0.576
Kaçınma	.330	0.000	.160	0.011	.192	0.002	.280	0.000
HÖSBDÖ	.191	0.002	.111	0.077	.192	0.002	.207	0.001
r: Korelasyon Katsayısı; p: anlamlılık düzeyi								

Tartışma

Hemşirelik öğrencileri öğrenim hayatları boyunca pek çok stresle karşılaşmaktadır. Süreç boyunca karşılaştıkları bu stresle aktif baş etme yöntemlerinin kullanılması fiziksel ve ruhsal sağlığın sürdürülebilmesi adına önemlidir (8). Hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile algılanan stres ve stresle baş etme davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın sonucunda öğrencilerin algılanan sosyal destek düzeyi ile algılanan stres düzeyi arasında herhangi bir ilişki olmadığı ancak algılanan sosyal destek düzeyi ile stresle baş etme davranışları arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulundu.

Araştırmamızda HÖASÖ puan ortalaması 59.59 ± 24.35 'tir. Hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları stres düzeyini değerlendiren farklı çalışmalarda belirlenen puanlar farklılık göstermektedir. Ergin ve Çevik'in (2017) çalışmasında bu değer 49.07 ± 22.11 olarak ifade edilirken, Bozyılan ve Güngörmüş'ün (2021) çalışmasında 57.06 ± 23.53 şeklinde bulunmuştur (12,13). Bu farklılıklar bazı demografik değişkenlerle ilişkili olabileceği gibi eğitim öğretim deneyimlerindeki farklılıklardan da kaynaklanabilir.

Hemşirelik öğrencilerinin karşılaştıkları stresli durumlarda etkin baş etme stratejilerini kullanmaları önemlidir (8). Ürdün'de yapılan iki farklı çalışmada hemşirelik öğrencilerinin stresle baş etme yöntemi olarak problemi çözme, iyimser kalma şeklindeki aktif baş etme stratejilerini kullandıkları belirlenmiştir (14,15). Ülkemizde yapılan bir çalışmada ise hemşirelik öğrencilerinin stresle baş etmede daha sık sorun çözme davranışını kullandıkları ifade edilmiştir (12). Araştırma bulgularımızda HÖSBDÖ alt grupları incelendiğinde en sık kullanılan baş etme stratejisinin kaçınma olduğu görülmektedir. Kaçınma stratejisinin stresle baş etmede kullanılacak problem odaklı bir yöntem olmadığı bilinmektedir. Ancak öğrencilerde algılanan stres düzeyinin yüksekliği etkin bir baş etme stratejisinin kullanımını sınırlandırabilir. Zira yapılan çalışmalarda da hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları stres düzeyi arttıkça kaçınma stratejisini daha sık kullandıkları bildirmiştir (16,17). Araştırmamızda da öğrencilerin stres düzeyinin literatüre kıyasla yüksek olması kaçınma yönteminin daha sık kullanımıyla ilişkilendirilebilir.

Araştırmamızda öğrencilerin algılanan sosyal destek düzeyleri ile stresle baş etme davranışları arasında anlamlı ilişki olduğu saptandı. Ancak bu ilişkinin öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile iyimser kalma ya da sorun çözme stratejilerinin kullanımından ziyade transfer ve kaçınma stratejilerinin kullanımıyla ilişkili olması dikkat çekicidir. Yani algılanan sosyal destek arttıkça öğrencilerin baş etme davranışlarında artış olsa

da etkin stratejilerin kullanılmasında yetersizlikler olduğu görülmektedir. Üstündağ, Bostancı ve Aydoğan (2019) çalışmasında da araştırma bulgularımıza benzer şekilde algılanan sosyal destek düzeyi ile stresle baş etme davranışları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmada aile ve arkadaş desteği düzeyi ile stresle başa çıkmada aktif/etkili tarz olan kendine güvenli yaklaşım, iyimser yaklaşım düzeyi arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde ilişki olduğu ifade edilmiştir (8). Aydın, Kahraman ve Hiçdurmaz (2017) hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmada öğrencilerin algılanan sosyal destek düzeyi arttıkça psikolojik iyilik durumlarının da arttığı bulunmuştur (18). Bu sonuç da algılanan sosyal desteğin psikolojik iyi oluşluk üzerindeki etkisinin stresle baş etme davranışını dolaylı olarak etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Sonuç

Araştırmanın sonucunda öğrencilerin algıladıkları stres düzeyleri ile stresle baş etme davranışları arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulundu. Algılanan sosyal destek düzeyi ile algılanan stres düzeyleri arasında herhangi bir ilişki bulunmazken; algılanan sosyal destek düzeyi ile stresle baş etme davranışları arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulundu.

Hemşirelik öğrencilerinin sosyal destek algılarının geliştirilmesinin, deneyimledikleri stresle etkili baş etmeleri konusunda katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ancak yine de algılanan sosyal desteğin artmasının etkin baş etme stratejisiyle ilişkili olmayabileceği dikkate alınmalıdır. Hemşirelik öğrencileri algıladıkları yüksek düzeydeki stresle etkin baş etme stratejilerini kullanabilmeleri adına desteklenmelidir.

Bildirimler

Etik Komite Onayı: Araştırmanın yapılabilmesi için Adıyaman Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan etik kurul onayı alındı (Karar tarihi ve no: 30.12.2021-180).

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Yazar Katkıları: Fikir- MZ, RT; Denetim- MZ, Veri Toplanması- MZ, RT; Analiz- MZ, RT; Yorum- MZ; Yazıyı yazan- MZ, RT.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Finansal Destek: Çalışma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Teşekkür: Çalışmaya katılarak katkı veren tüm hemşirelik öğrencilerine teşekkür ederiz. Bu çalışmanın planlanmasından yayın sürecine kadar her aşamasında katkı sağlayan ve 06.02.2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremde hayatını kaybeden Rumeysa Taş'ın anısına...

Kaynaklar

1. Güler Ö, Çınar S. Hemşirelik Öğrencilerinin Algıladıkları Stresörler ve Kullandıkları Başetme Yöntemlerinin Belirlenmesi. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi. 2010: 1-9.
2. Akkaya G, Babacan Gümüş A, Akkuş Y. Hemşirelik Öğrencilerinin Eğitim Stresini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2018;15(4):202-8.
3. Köse G, Ayhan H, Taştan S, İyigün E, Özçakır AN. Hemşirelik Öğrencilerinde Eğitim Stresi Algısı ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişki. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2021;8(1):58-64.
4. Edwards D, Burnard P, Bennett K, Hebden U. A Longitudinal Study of Stress and Self-Esteem in Student Nurses. Nurse Educ Today. 2010;30(1):78-84.
5. Karaca A, Yildirim N, Cangur S, Acikgoz F, Akkus D. Relationship between Mental Health of Nursing Students and Coping, Self-Esteem and Social Support. Nurse Education Today. 2019;76:44-50.
6. Chan CK, So WK, Fong DY. Hong Kong Baccalaureate Nursing Students' Stress and Their Coping Strategies in Clinical Practice. Journal of Professional Nursing. 2009; 25(5):307-313.
7. Özkahraman Ş, Demir Y, Gökdoğan F. Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Sosyal Destek Düzeyi ve İlişkili Faktörler. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi. 2010; 19: 7-12.

8. Üstündağ H, Bostancı Z, Aydoğan B. Hemşirelik Öğrencilerinin Stresle Başetme Düzeyleri ile Algıladıkları Sosyal Destek Arasındaki İlişki. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi. 2019;6(1):74-83.
9. Ardahan M. Sosyal Destek ve Hemşirelik. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2006; 9: 68-75.
10. Eker D, Arkar H, Yıldız H. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Gözden Geçirilmiş Formunun Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirliliği. Türk Psikiyatri Dergisi. 2001;12:17-25.
11. Karaca A, Yıldırım N, Ankaralı H, Açıkgöz F, Akkuş D. Hemşirelik Öğrencileri için Algılanan Stres, Biyo-Psiko-Sosyal Cevap ve Stresle Başetme Davranışları Ölçeklerinin Türkçe'ye uyarlanması. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi. 2015;6(1):15-25.
12. Ergin E, Çevik K. Hemşirelik Birinci Sınıf Öğrencilerinin İlk Klinik Deneyimleri Sırasında Algıladığı Stresle Başetme Davranışlarının İncelenmesi. STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi. 2017;26(5):177-187.
13. Bozyılan E, Güngörmüş Z. Hemşirelik Öğrencilerinin Spor Yapma Davranışlarının Algılanan Stres, Biyo-Psiko-Sosyal Cevap ve Stresle Baş Etme Davranışları Üzerine Etkileri. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2021;15(2):227-247.
14. Hamaideh SH, Al-Omari H, Al-Modallal H. Nursing Students' Perceived Stress and Coping Behaviors in Clinical Training in Saudi Arabia. Journal of Mental Health. 2017;26(3): 197-203.
15. Subhi Al-Zayyat A, Al-Gamal E. Perceived Stress and Coping Strategies among Jordanian Nursing Students During Clinical Practice in Psychiatric/Mental Health Courses. International Journal of Mental Health Nursing. 2014; 23, 326–335.
16. Karaca A, Yıldırım N, Ankaralı H, Açıkgöz F, Akkuş D. Nursing Students' Perceived Levels of Clinical Stress, Stress Responses and Coping Behaviors. Journal of Psychiatric Nursing. 2017; 8(1): 32-39.
17. Topal Hançer A, Güler N, Süha BK. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Algıladıkları Stres ve Stresle Baş Etme Davranışları. Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences, 2019;11(4): 347-356.
18. Aydın A, Kahraman N, Hiçdurmaz D. Hemşirelik Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek ve Psikolojik İyi Olma Düzeylerinin Belirlenmesi. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi. 2017; 8(1): 40-47.